

Babyopvang kan beter

Het wordt tijd dat ouders kunnen kiezen om de eerste zes maanden zelf voor hun baby te zorgen. Tegelijkertijd moet de kwaliteit van de opvang van jonge baby's in kinderdagverblijven beter. De pedagogische kwaliteit van de kinderopvang daalt de laatste jaren gestaag, zo blijkt uit onderzoek. Voor verbetering kan gebruik worden gemaakt van nieuwe inzichten uit de wetenschappelijke literatuur.

Pedagogische kwaliteit essentieel

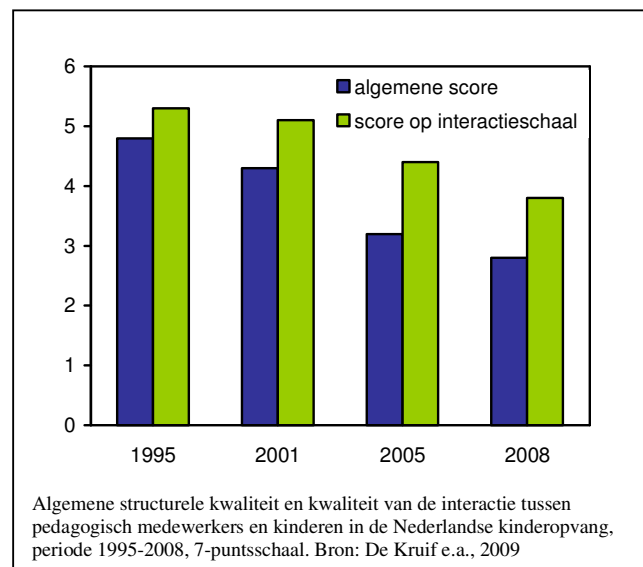
Om zich goed te kunnen ontwikkelen hebben baby's niet alleen adequate verzorging en een hygiënische omgeving nodig, maar ook iemand die tijdig op ze reageert en aanvoelt wat ze nodig hebben. Volwassenen stimuleren de hersenontwikkeling, zintuigen en motoriek door met de baby te spelen, te praten en ervaringen aan te reiken. Ook is een vertrouwde volwassene onmisbaar om stress tegen te gaan. Baby's ervaren stress bij honger, pijn of angst, maar zijn zelf niet in staat om daar iets aan te doen. Vooral bij baby's tot zes maanden is het heel belangrijk om adequaat op stress te reageren, omdat in die periode de hersenstructuren die stress reguleren worden gevormd.

Vijf voorwaarden voor goede ontwikkeling

De volgende vijf punten zijn noodzakelijk voor een goede ontwikkeling van baby's:

- adequate verzorging;
- veel individuele interactie tussen baby en volwassene;
- stressreductie door een vertrouwde volwassene;
- bescherming bij prikkelbaar temperament;
- stimulering van de brede ontwikkeling.

De verzorging van de baby's in kinderdagverblijven is bijna altijd liefdevol en goed. Maar de overige punten zijn voor verbetering vatbaar. Vooral de interactievaardigheden schieten nogal eens tekort. De daling van de pedagogische kwaliteit op dit punt in kinderdagverblijven blijkt uit onderzoek van het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek, een samenwerkingsverband tussen de universiteiten van Amsterdam en Nijmegen (zie grafiek).

Gebrekkige kwaliteit voor baby's wordt niet alleen door de kinderopvang zelf veroorzaakt. Veel baby's komen slechts één of twee dagen per week op het kinderdagverblijf. De pedagogisch medewerkers zien per week heel veel baby's voorbijkomen en hebben maar weinig tijd om de baby goed te leren kennen. Een ander probleem is tijdgebrek van de pedagogische medewerker in kinderdagverblijven. Bij de zorg voor vier baby's tegelijk gaat de primaire aandacht uit naar zorg (eten, slapen, verschonen, troosten). Dit gaat ten koste van individuele interacties en spelen met de baby. Ook

worden baby's in kinderdagverblijven vaak door verschillende pedagogisch medewerkers verzorgd, wat het voor een baby moeilijk maakt om een vertrouwensband op te bouwen. Dit kan leiden tot situaties waarin de stress bij de baby gemakkelijk oploopt.

Meer ruimte bij ouders

Hierin kan verandering worden gebracht als er vaste groepen worden ingesteld. Maar daar voelen werkende ouders en hun werkgevers vaak niet voor. Zij moeten dan hun werkdagen aanpassen omdat ze hun baby op vastgestelde dagen moeten brengen. Een probleem is ook dat ouders weinig tijd hebben voor de gewenningsperiode van hun baby in het kinderdagverblijf. In aanwezigheid van de ouders kan de baby rustiger wennen aan de nieuwe omgeving. Informatieoverdracht over de baby is cruciaal voor een goed begrip van de baby bij de pedagogisch medewerkers. De gewenning kan wel een maand in beslag nemen.

Zes maanden

Met een aantal maatregelen kunnen overheid, kinderdagverblijven en ouders de opvang van baby's in het eerste levensjaar verbeteren. Vaders en moeders zouden de gelegenheid moeten krijgen om het eerste halfjaar zelf voor hun baby te zorgen. In dat eerste halfjaar krijgen ouders de gelegenheid om een hechte band met hun baby op te bouwen en hem goed te leren kennen. Ze kunnen die kennis overbrengen op de pedagogisch medewerkers van hun kind, zodat die de baby beter kan begrijpen.

Zes maanden is een goede leeftijd om baby's de overgang naar het kinderdagverblijf te laten maken. Dit is net vóór de periode van eenkenigheid die veel baby's vanaf de zevende maand hebben. De meest kwetsbare periode is dan voorbij. Tijdens een gewenningsperiode van een maand kan de ouder zich langzaam terugtrekken en nemen de pedagogisch medewerkers de zorg over.

Tot negen maanden lijken korte dagen buitenshuis gunstiger voor de ontwikkeling van een kind. Bij een opvangdag van 7.30 – 15.00

uur kan de baby aan het einde van de dag zijn stress thuis kwijt. Het einde van de dag is vanwege de opgebouwde stress de meest kwetsbare tijd voor de baby. Veel ouders zullen het beeld herkennen van de baby die in het kinderdagverblijf allerliefst was en thuis hard huult. Dat huilen is op zich niet erg, want huilen is een manier om stress kwijt te raken, mits dat maar gebeurt in aanwezigheid van een volwassene.

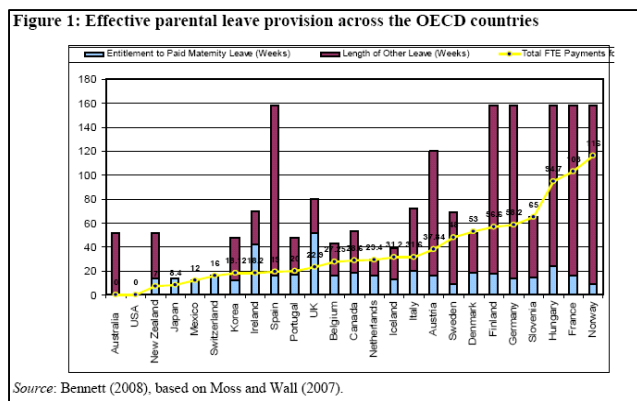
Maatregelen op kinderdagverblijven

Het verruimen van de mogelijkheid om baby's de eerste zes maanden thuis te houden, laat onverlet dat kinderdagverblijven beter toegerust moeten zijn om baby's jonger dan zes maanden op te vangen. Er zal namelijk altijd een groep gezinnen zijn die kiest voor babyopvang in een kinderdagverblijf. Om beter aan de voorwaarden voor goede babyopvang te voldoen, moeten pedagogisch medewerkers zich tijdens hun opleiding kunnen specialiseren in de opvang van baby's. Als ze meer kennis hebben over de ontwikkeling van baby's en het belang van persoonlijke interactie, kunnen ze de ontwikkeling van baby's beter stimuleren en stress voorkomen. In de ideale situatie wordt een baby door twee vertrouwde, vaste pedagogisch medewerkers per baby verzorgd, al blijft dat een kwetsbaar punt op een kinderdagverblijf. De huidige praktijk van parttimemedewerkers en parttime gebruik van kinderopvang maakt het vrijwel onhaalbaar om per baby slechts twee vaste verzorgers te hebben.

Wettelijke basis

Een betaald verlof van zes maanden en kortere werkdagen voor ouders totdat de baby negen maanden is, zou wettelijk en maatschappelijk ondersteund moeten worden. Unicef kwam in 2008 tot een vergelijkbare conclusie naar aanleiding van een onderzoek naar effecten van kinderopvang; het ondersteunen van ouders om in het eerste levensjaar zelf voor kinderen te zorgen is waarschijnlijk effectiever dan pogingen om kinderopvangvoorzieningen te verbeteren. Unicef vraagt daarbij ook aandacht

voor maatregelen om vaders te stimuleren om een deel van dit verlof op te nemen. Vergelijkend onderzoek van Unicef (zie tabel) toont aan dat Nederland wat achterloopt in dit opzicht. In veel westerse landen krijgen ouders minimaal een half jaar ouderschapsverlof, overigens niet altijd volledig betaald.

Dit themabericht is onder andere gebaseerd op de notitie "De opvang van baby's in het eerste levensjaar, aandachtspunten voor kinderdagverblijven, overheid en werkgevers". Deze notitie is de uitkomst van literatuuronderzoek en discussies in de kenniskring 'Emotionele aspecten van de kinderopvang', die bestond uit medewerkers van het Nederlands Jeugdinstituut, verschillende kinderopvangorganisaties, TNO, GGD en Universiteit Utrecht. De notitie is te vinden op www.nji.nl/kenniskringen.

Literatuur

- Barlow, J. (2009). *Opvoeden in de eerste levensjaren en welbevinden in de adolescentie: preventie in de praktijk* (vertaald). Paper gepresenteerd op het congres Jeugd in Onderzoek, 13 maart 2009.

- Bennett, J. (2008). *Backgroundreport Unicef*. Unicef Innocenti Research Centre, Florence.
- Gerhardt, S. (2004). *Why love matters. How affection shapes a baby's brain*. London: Routledge.
- Groeneveld, M. G., Vermeer, H. J., IJzendoorn, M. H. van, & Linting, M. (2008). *Welbevinden en stress van kinderen in de kinderopvang. Een vergelijking van kinderdagverblijven en gastoudergezinnen*. Universiteit Leiden: Algemene en Gezinspedagogiek en Data-theorie.
- Hochschild Russell, A (1997). *The time bind: when work becomes home and home becomes work*. New York: Henry Holt and Company.
- Kruijff, R.E.L. de, J.A.M. Riksen-Walraven, M.J.J.M. Gevers Deynoot-Schaub, K.O.W. Helmerhorst, L.W.C. Tavecchio en R.G. Fukkink (2009). *Pedagogische kwaliteit van de opvang voor 0-4 jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2008*. Amsterdam/Nijmegen: NCKO.
- Riksen-Walraven, J. M. A. (2002). *Wie het kleine niet eert...: over de grote invloed van vroege sociale ervaringen*. Inaugurale rede. Katholieke Universiteit Nijmegen.
- Riksen-Walraven, J. M. A. en E.M. Albers (2008) *High quality child care and education for the youngest: A key role for caregivers*. Paper presented at the Second International Conference on Early Childhood Education, Arnhem, The Netherlands.
- Schipper, J.C. de, J. van Zeijl en L.W.C. Tavecchio (2004) *Temperament in de kinderopvang*. Tijdschrift voor orthopedagogiek, 43.
- Solter, Aletha (2000). *De taal van huilen*. De Toorts.
- Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2006). *Beleidsdoorlichting Arbeid en zorg. Een evaluatie van artikel 25 van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*. Directie Arbeidsverhoudingen: afdeling Arbeid en Zorg.
- Unicef (2008). *The child care transition, Innocenti Report Card 8*. Unicef Innocenti Research Centre, Florence.

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugd welzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten. Voor vragen of advies kunt u contact opnemen met het Nederlands Jeugdinstituut via de afdeling Communicatie (030) 230 63 49. Of kijk op onze website www.nji.nl.